

УДК 549.08:550.4.07

О.Р. Бєлєвцев, кандидат геологічних наук, заступник директора
E-mail: belevtsev@gems.org.ua

О.В. Груцинська, кандидат геологічних наук, керівник сектору організації навчальних заходів
E-mail: leng@gems.org.ua

О.В. Максютя, керівник відділу інформаційно-аналітичних систем, видавництва та друку
E-mail: oksana@gems.org.ua

Державний гемологічний центр України
вул. Дегтярівська, 38–44, м. Київ, 04119, Україна

Регламент проведення гемологічної експертизи коштовного каміння

(Рекомендовано доктором геологічних наук Сьомкою В.О.)

У статті подано короткий опис науково-дослідної роботи «Удосконалення порядку проведення експертизи дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння згідно з вимогами міжнародних стандартів та настанов», наведена структура та основні положення регламенту проведення гемологічної експертизи коштовного каміння.

Ключові слова: дорогоцінне каміння, напівдорогоцінне каміння, регламент, гемологічна експертиза.

У 2020 році в рамках виконання науково-дослідної роботи «Удосконалення порядку проведення експертизи дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння згідно з вимогами міжнародних стандартів та настанов» колективом авторів розроблено регламент проведення гемологічної експертизи коштовного каміння (далі – Регламент).

Метою роботи є розробка нормативного документа, який визначає перелік, послідовність та зміст відповідних операцій під час виконання гемологічної експертизи дорогоцінного і напівдорогоцінного каміння, а також штучних аналогів та імітацій цього каміння.

Під час здійснення гемологічної експертизи експерт-гемолог виконує завдання, визначені замовником. Якщо не замовлено іншого, виконується типова первинна експертиза, яка звичайно обмежується операціями діагностики та оцінки якісних характеристик об'єктів експертизи. Основою первин-

ної експертизи є атестація каміння, яка включає визначення властивостей та індивідуальних характеристик каменів, їхню діагностику, розпізнавання за природою (природні, синтетичні), визначення власних назв та ознак облагородження.

Діагностика (ідентифікація) виконується на основі результатів інструментального визначення фізичних властивостей та особливостей внутрішньої будови каменів неруйнівними (за можливістю) методами за допомогою стандартного гемологічного обладнання.

Важливо відзначити принципову відсутність єдиних міжнародних стандартів проведення гемологічної експертизи дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння, особливо в умовах постійного зростання її складності. Тому ДГЦУ необхідно розробити та впровадити власну систему технічних регламентів, узгоджених з політикою та цілями в області проведення гемологічної експертизи.

Регламент проведення гемологічної експертизи коштовного каміння стосується виконання найбільш типових завдань гемологічної експертизи коштовного каміння – діагностики каменів, визначення якісних характеристик, розпізнавання за природою (природний, синтетичний), а також виявлення ознак втручання людини щодо змінення характеристик (облагородження) каменів.

Виконання зазначених завдань є необхідним для правильної атестації каменів відповідно до Правил, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 06.09.2000 р. № 1396.

За цим Регламентом об'єктом гемологічної експертизи є дорогоцінне каміння, дорогоцінне каміння органогенного утворення та напівдорогоцінне каміння у сировині, виробих і колекційних зразках, інше коштовне каміння, а також його імітації та штучні замітники.

За характером проведення експертних операцій та особливостями визначення якісних характеристик усе вищезазначене каміння групується таким чином:

1. Діаманти природні і синтетичні в обробленому вигляді.
2. Інші дорогоцінні камені першого порядку (смарагди, рубіни, сапфіри сині, олександрити) природні і синтетичні в обробленому вигляді.
3. Дорогоцінні камені другого–четвертого порядку природні і синтетичні в обробленому вигляді.
4. Дорогоцінне каміння органогенного утворення (перли, бурштин) в обробленому вигляді.
5. Напівдорогоцінне каміння в обробленому вигляді; інше коштовне каміння в обробленому вигляді, а також імітації та штучні замітники коштовного каміння в обробленому вигляді.
6. Дорогоцінні камені першого–четвертого порядку природні і синтетичні в необробленому вигляді (у сировині).
7. Дорогоцінне каміння органогенного утворення та напівдорогоцінне каміння в необробленому вигляді (у сировині); інше коштовне каміння, а також імітації та штучні замітники коштовного каміння в необробленому вигляді.
8. Коштовне каміння технічного призначення в обробленому і необробленому вигляді.

Після отримання від замовника зразків на експертизу експерт здійснює їх попередній огляд і на основі власного досвіду визначає: належать надані зразки до об'єктів гемологічної експертизи чи не належать. Якщо «так» – здійснює експертизу, якщо «ні» – готує замовнику інформаційний лист з поясненнями, що надані зразки не належать до об'єктів гемологічної експертизи.

Для об'єктів гемологічної експертизи, для яких немає потреби чи завдань замовника визначати класифікаційні якісні характеристики (чистоту, колір тощо), виконують дослідження і діагностику, яка полягає у такому: діагностика із застосуванням простого обладнання (лампа, лупа, діамантовий тестер) або діагностика за допомогою складного обладнання (мікроскоп, рефрактометр, спектроскоп тощо).

Для об'єктів гемологічної експертизи, які потребують застосування спеціального наукового обладнання, виконують подальші дослідження для встановлення ознак облагородження дорогоцінних каменів і розпізнавання їх за природою (природний/синтетичний), а також імітацій та штучних заміників коштовних каменів, для діагностики яких необхідно визначити хімічний склад речовини.

Результатом діагностики має бути власна назва каменю:

1) Назва природного каменю з будь-якими зміненими характеристиками або такого каміння, що виникло у природі, але за допомогою втручання людини, повинне мати пояснення або коментарі щодо суті змін чи форми втручання.

2) Назва синтетичного каменю, що за фізичними, хімічними та/або структурними характеристиками є аналогом природного каміння, повинна доповнюватися визначенням «синтетичний».

Разом із власною назвою може бути визначена торгова назва каменю. Останнє виконують за умови наявності загальновідомої торгової назви, наприклад, ортоклаз (власна назва) – місячний камінь (торгова назва різновиду з блакитною опалесценцією), фіаніт (власна назва) – CZ (скорочена торгова назва фіаніту як хімічної речовини – кубічного оксиду цирконію).

Для об'єктів гемологічної експертизи, для яких є потреба чи завдання замовника визначати якісні характеристики каменів (класифікаційні індивідуальні характеристики), виконують комплекс робіт, зміст яких залежить від характеру та маси об'єкта. Процедури визначення характеристик розрізняються залежно від груп каменів, перелічених вище.

УДК 549.08:550.4.07

A.P. Belevtsev, кандидат геологических наук, заместитель директора
E-mail: belevtsev@gems.org.ua

E.V. Grushchynska, кандидат геологических наук, руководитель сектора организации учебных мероприятий
E-mail: leng@gems.org.ua

O.V. Maksjuta, руководитель отдела информационно-аналитических систем, издательства и печати
E-mail: oksana@gems.org.ua

Государственный геммологический центр Украины
ул. Дегтяревская, 38–44, г. Киев, 04119, Украина

Регламент проведения геммологической экспертизы драгоценных камней

В статье кратко описана научно-исследовательская работа «Совершенствование порядка проведения экспертизы драгоценных и полудрагоценных камней в соответствии с требованиями международных стандартов и руководств», приведена структура и основные положения регламента проведения геммологической экспертизы драгоценных камней.

Ключевые слова: драгоценные камни, полудрагоценные камни, регламент, геммологическая экспертиза.

UDC 549.08:550.4.07

O. Belevtsev., Ph.D (Geol.), Deputy Director
E-mail: belevtsev@gems.org.ua

O. Grushchynska, Ph.D (Geol.), Head of the training department
E-mail: leng@gems.org.ua

O. Maksjuta, Head of the Department of Information-Analytical System and Publishing
E-mail: oksana@gems.org.ua

State Gemmological Centre of Ukraine
38–44 Deghtyarivska Str., Kyiv, 04119, Ukraine

Regulations for gemological expertise of precious stones

The article provides a brief description of the research "Improvement of the procedure for expertise of precious and semiprecious stones in accordance with international standards and guidelines", the structure and main points of the regulations for gemological expertise of precious stones are presented.

Key words: precious stones, semiprecious stones, regulations, gemological expertise.